

Raadsvoorstel

Onderwerp **Financiële bijdrage Holocaust Namenmonument Nederland**
Steller/telnr. Tamara Leenhouts/ 06 25 63 40 77 Bijlagen 0

Classificatie **• Openbaar** ○ Geheim
 Vertrouwelijk

Portefeuillehouder Burgemeester Schuiling

Langetermijn agenda (LTA) Raad **LTA ja:** Maand **Jaar**
LTA nee: Niet op LTA

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit

- I. een financiële bijdrage te leveren van 144.400 euro uit de algemene reserve aan het Holocaust Namenmonument Nederland;
- II. de begroting 2021 op programmaniveau te wijzigen.

Samenvatting

Het Nederlands Auschwitz Comité heeft in 2014 het initiatief genomen tot het realiseren van een Namenmonument voor de 102.000 Joden en de 220 Sinti en Roma die slachtoffer zijn geworden van de Holocaust. Het Comité heeft de gemeente Groningen gevraagd om een financiële bijdrage voor dit monument. Het Holocaust Namenmonument Nederland wordt aanstaande zondag 19 september in Amsterdam onthuld. Meer dan 80 gemeenten hebben al een financiële bijdrage geleverd. Voorstel is om aan het Comité kenbaar te maken dat de gemeente Groningen het monument steunt met een financiële bijdrage van 144.400 euro.

B&W-besluit d.d.: 14 september 2021

Afgehandeld en naar archief Paraaf Datum

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

Het Nederlands Auschwitz Comité heeft in 2014 het initiatief genomen tot het realiseren van een Namenmonument voor de 102.000 Joden en de 220 Sinti en Roma die slachtoffer zijn geworden van de Holocaust. Het Namenmonument bevat alle namen van de omgebrachte en omgekomen Joden en Sinti en Roma die geen eigen graf hebben. Het monument komt middenin de voormalige Joodse buurt aan de Weesperstraat in Amsterdam te staan. Het wordt aanstaande zondagmiddag 19 september gezamenlijk onthult door Koning Willem Alexander en Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité. De onthulling is via een livestream van de NOS te volgen.

Het ontwerp voor het monument voor de vermoorde Nederlandse Joden en Roma en Sinti is van de hand van de Pools-Amerikaanse architect Daniel Libeskind. Hij verwierf grote bekendheid met zijn ontwerpen voor het Joods Museum in Berlijn en het masterplan voor de herbouw van het World Trade Center in New York. Ook in Groningen is Daniel Libeskind geen onbekende: hij was een van de ontwerpers van de Stadsmarkeringen ter gelegenheid van het 950-jarig bestaan van de stad in 1990. Op 16 december 2016 presenteerde Daniel Libeskind het nieuwe ontwerp voor het Holocaust Namenmonument Nederland. Het monument bestaat uit namenmuren die samen met Hebreeuwse woord voor 'In herinnering aan' vormen. Op elk van de 102.000 stenen wordt een naam, geboortedatum en leeftijd bij overlijden gegraveerd, zodanig dat de namen van de slachtoffers aangeraakt kunnen worden.

Meer dan tachtig gemeenten hebben de realisatie van het Namenmonument inmiddels financieel gesteund. Vaak vijftig euro per slachtoffer uit hun gemeente. Het bedrag waarmee een steen voor een slachtoffer gefinancierd kan worden. Zo maakte Amsterdam in 2018 bekend 3 miljoen euro te schenken. Uit Amsterdam zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog ongeveer 60.000 mensen weggevoerd en vermoord. Van de G6 gemeente heeft behalve Amsterdam ook Den Haag een bijdrage geleverd. In 2018 hebben ook de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond – gezamenlijk de gemeente Het Hogeland – besloten alle namen van de slachtoffers in hun gemeenten te adopteren ten behoeve van het Namenmonument. Het gaat daarbij om 215 namen. De gemeente Oldambt en de voormalige gemeente Loppersum hebben eveneens bijgedragen.

Tot nu toe is er vanuit de gemeente Groningen nog geen bijdrage toegezegd. Aangezien de onthulling van het monument aanstaande zondagmiddag 19 september al plaatsvindt, is dit een laatste kans om vanuit de gemeente een bijdrage te leveren. Het geld zal gebruikt worden voor de nog openstaande kosten van de realisatie van het monument.

Kader

Het Nederlands Auschwitz Comité, de initiatiefnemer voor het monument, heeft in het verleden om een financiële bijdrage gevraagd van de gemeente Groningen namens alle inwoners van de gemeente. De daadwerkelijke komst van het monument was toen gezien discussies in de Amsterdamse gemeenteraad en wijk onzeker. Vandaar dat gewacht is tot er meer duidelijkheid zou zijn over het monument.

Argumenten en afwegingen

Ongeveer drieduizend Joden uit Groningen, Haren en Ten Boer zijn door de nazi's in de Tweede Wereldoorlog vermoord. In oktober 1942 is Joods Groningen bijna geheel leeg gehaald, het hoogste percentage van heel Nederland is uit Groningen vermoord. Na de oorlog zijn er maar 150 Joden teruggekeerd (ongeveer 5% van het totale aantal Joden in Groningen). De gemeente Groningen kan gezien deze geschiedenis niet achterblijven met een bijdrage aan het monument. Groningen heeft de morele plicht een bijdrage te leveren aan het Holocaust Namenmonument.

Medefinanciering aan het monument is ook passend en in lijn met het beleid van de gemeente Groningen. De laatste jaren is bij verschillende gelegenheden aandacht gevraagd voor de 2.888 door de nazi's vermoorde Joodse Groningers. Hun afwezigheid is tot op de dag van vandaag merkbaar en laat een grote leegte achter in de gemeente Groningen. Hoe anders zou de stad er nu hebben uitgezien als zij niet vermoord waren? Ook de grote betekenis van het opnieuw noemen van de namen van de vermoorde Joodse Groningers is op verschillende momenten genoemd, onder meer bij het leggen van de vele Stolpersteine in de gemeente. Daarnaast werken we als gemeente aan het onderzoek naar Joods onroerend goed, waarbij we kritisch kijken naar de rol van de gemeente destijds.

De hoogte van de bijdrage is een delicate kwestie, immers geen enkel bedrag kan recht doen aan het leed van de slachtoffers en hun nabestaanden. De hoogte van het bedrag dat de gemeente Groningen bijdraagt zal in ieder geval

zodanig moeten zijn dat er geen discussie over ontstaat. De voorgestelde financiële bijdrage van 144.400 euro doet recht aan ieder slachtoffer uit onze gemeente.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Op 27 januari 2017 werd bekend dat het kabinet het Nationale Namenmonument steunt met een financiële bijdrage ter grootte van 2,3 miljoen euro. Daarnaast draagt het kabinet 5,6 miljoen euro bij aan het Nationale Holocaust Museum, dat eveneens in Amsterdam in aanbouw is. Het kabinet gaf daarbij aan deze nieuwe plaatsen van herdenking en bezinning te verwelkomen. Het kabinet steunt de initiatieven van harte. Ook maatschappelijk wordt het Namenmonument breed gedragen, met financiële bijdragen van particulieren zoals nabestaanden en buurtbewoners en meer dan 80 gemeenten.

Financiële consequenties

Het Holocaust Namenmonument kan op verschillende manieren financieel gesteund worden. Zo kunnen particulieren, organisaties en gemeenten voor 50 euro een steen met daarop een naam adopteren. Meer dan 80 gemeentes hebben op deze manier een financiële bijdrage geleverd. De meeste hebben daarbij gekozen voor het adopteren van een naam á 50 euro voor elk slachtoffer in de gemeente (bv. Amsterdam telt 60.000 slachtoffers x 50 euro = 3 miljoen).

Het voorstel is dat de gemeente Groningen haar vermoorde Joodse inwoners eert door middel van een financiële bijdrage á 144.400 euro conform andere gemeenten: De gemeente Groningen telt in totaal 2.888 Joodse slachtoffers, waarvan 2.850 in Groningen, 33 uit Haren en 5 uit Ten Boer. Concreet komt dat neer op een bedrag ter grootte van 2.888 x 50 euro is 144.400 euro.

De dekking voor het bedrag kan gevonden worden in de algemene reserve en zal gebruikt worden voor de nog openstaande kosten voor de realisatie van het Namenmonument. De onttrekking aan de reserve leidt tot de volgende begrotingswijziging:

Holocaust Namenmonument Nederland

Dekking van de financiële bijdrage aan het Holocaust Namenmonument Nederland van €144.400 komt uit de algemene reserve. Met deze begrotingswijziging worden de middelen onttrokken aan de algemene reserve en toegevoegd aan programma 12 College, raad en gebiedsgericht werken.

Programma	Deelprogramma	I/S	Lasten	Baten	Saldo vr res. mut	Toev.res	Onttr.res	Saldo na res. mut
12 College, raad en gebiedsgericht werken	12.1 College en gemeenteraad	I	144		-144		144	0
TOTAAL BEGROTINGSWIJZIGING			144	0	-144	0	144	0

Overige consequenties

Met het Holocaust Namenmonument worden ook de 2.888 Groningers vereeuwigd. Zij hebben geen graf, waar nabestaanden heen kunnen. Straks hebben zij wel een monument waarop hun naam staat en dat kan worden aangeraakt. Vooral het aanraken van de namen van hun vermoorde familieleden is voor de nabestaanden troostrijk. Met het monument krijgt Groningen een tastbaar gedenkteken waar de 2.888 vermoorde Joodse Groningers zowel individueel als collectief worden herdacht.

Vervolg

Op aanstaande zondagmiddag 19 september onthult Koning Willem Alexander samen met Jacques Grishaver, voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité, het nieuwe Holocaust Namenmonument in Amsterdam. Indien u besluit een bijdrage te leveren aan het monument zullen we zo snel mogelijk aan het Comité kenbaar maken dat er een substantiële bijdrage vanuit Groningen onderweg is. Daarnaast stellen we alle relevante en betrokken instanties in Groningen (zoals de Synagoge) gelijktijdig in kennis van uw besluit.

Lange Termijn Agenda

n.v.t.

**Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,**

**burgemeester,
Koen Schuiling**

**secretaris,
Christien Bronda**

Dit raadsvoorstel is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.